

รูปแบบการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

THE MODEL OF A CHANTING OF PARITA IN THERAVADE OF BUDDHISM

พันเอกเกื้อ ชัยภูมิ
อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์
พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาความหมายความเป็นมาและความสำคัญของการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนา ทั้งเพื่อศึกษาพัฒนาการการสวดมนต์ และนำเสนอรูปแบบการสวดมนต์ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

ผลการวิจัยพบว่า การสวดมนต์หรือการเจริญพระพุทธมนต์หรือพระปริตร คือวิธีนำพระพุทธวจนะมาเปล่งเสียง ๕ วิธีคือ ๑. เปล่งเสียงสวดในใจ ๒. สวดแบบรายมนต์ (ทั้งสวดในใจและเปล่งเสียง) ๓. สวดแบบมีเสียงแผ่วเบา ปากขมูบขมิบ ๔. สวดดังพอได้ยิน ไม่เกิน ๑๐ เมตร ๕. สวดเสียงดังได้ยินไม่น้อยกว่า ๑๐ เมตร รูปแบบของวิธีสวดมี ๒ วิธี กล่าวคือ สวดโดยออกเสียงปกติ และวิธีสวดโดยการออกเสียงแบบเป็นทำนอง เรียกว่า สวดแบบสรภัญญะ วิธีสวดมนต์โดยออกเสียงปกติ มีรูปแบบของงานที่จะต้องสวดมนต์มี ๔ งาน คือ การสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็น การสวดมนต์งานมงคล การสวดมนต์งานอวมงคล การสวดมนต์งานพิธี รายละเอียดการสวดในรูปแบบปกติ การสวดมนต์ทำวัตรแบ่งออกไปเป็น ๒ รูปแบบ นั่นคือ รูปแบบสวดมนต์ทำวัตรเช้า รูปแบบสวดมนต์ทำวัตรเย็น สำหรับการสวดมนต์งานมงคล มีหลายรูปแบบ แบ่งไปตามวัตถุประสงค์ของงาน กล่าวคือ การสวดเพื่อให้สิ่งใดเจริญรุ่งเรืองก็สวดเพื่อวัตถุประสงค์นั้น เช่น การสวดมนต์เพื่อให้บ้านที่ปลูกใหม่เจริญรุ่งเรือง ก็สวดตั้งเจตนาเพื่อบ้านเจริญมั่นคง จุดอ่อนของบ้านส่วนใหญ่กลัวไฟไหม้บ้าน ก็จะเพิ่ม วัฏฏกสูตรคาถาดับไฟลงไป งานวันเกิดก็อยากให้อายุมั่นขวัญยืน ก็สวดชัยมงคลปวัตตสูตร พระสูตรที่ให้พระพุทธศาสนาเจริญ จุดอ่อนของอายุคือการสิ้นอายุก็เพิ่ม บทโพชฌงค์เข้าไป การสวดงานมงคลสมรส จุดอ่อนของหญิงสมัยโบราณคือการคลอดบุตร ก็เพิ่มบทอังคุลิมาลปริตรเข้าไปสวดเพิ่มพลังให้คลอดบุตรง่าย ส่วนงานอื่น ๆ ก็สวดบทสวดอื่น ๆ ส่วนใหญ่มุ่งหมายในทำนองนี้ การสวดในงานอวมงคล ก็ปรารถนาเหตุที่สูญเสียก็สวดมนต์มาติกาบังสุกุลโดยถือว่า พระพุทธมารดาสวรรคตแล้วไปเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต พระพุทธองค์เสด็จตามแสดงอภิธรรมบนสวรรค์นั้น การสวดบทมาติกาบังสุกุล ที่ออกเสียงว่า กุสลาธมมา อกุสลาธมมา จึงเป็นสื่อว่าสวดให้คนตายฟัง ดังนั้นจึงมีการสวดมาติกา หรืออภิธรรม ๗ คัมภีร์ในงานสูญเสีย การสวดงานพิธี ก็คือพิธีที่จัดขึ้นเพื่อจัดปิดเป่าสิ่งชั่วร้าย ที่เกิดจากภัยภายนอกตัวเราเป็นส่วนใหญ่ การสวดก็อ้างพลังภายนอกคืออานุภาพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาทิ พระรัตนตรัย ยักษ์ จึงสวดภณยักษ์ ต่อไปจึงอานุภาพพระรัตนตรัย ซึ่งเหนือกว่ายักษ์ที่เรียกว่า สวดภณยักษ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายจัดปิดเป่าอำนาจจากภูตผีปีศาจ ประการที่สอง การสวดแบบสรภัญญะ ก็คือการเอาบทสวดมนต์ที่กล่าวแล้วนั่นเองมาสวดเป็นทำนอง เช่น บท นโม การสวดมนต์แบบมีทำนองนี้ ในครั้งพุทธกาลมีพระเถระชื่อ โสณโกปิวิสะ สวดได้ไพเราะมาก เป็นเหตุทักคะในการสวดสรภัญญะ

ประเทศไทยประยุกต์เอามาสด เริ่มตั้งแต่ตั้ง นโม ๓ ชั้น ๕ ชั้น เหนือสิ่งอื่นใด บุคคลย่อมได้รับประโยชน์ อานิสงส์ โดยตรงจากการเจริญพระพุทธรูป แม้ตามเอกสาร ผู้ที่เจริญพระพุทธรูปมีตั้งแต่พระบรมศาสดา พระมหาโมคคัลลานะ เป็นต้น ระดับพระมหากษัตริย์ก็นับจากพระเจ้าลิขิตวิ เมืองไพสาลี ระดับชาวบ้าน เช่น เด็กชายอายุวัฒนกุมาร จวบจนถึงปัจจุบัน อาทิ พระมหาธนศักดิ์ จินตกวี และคนอื่น ๆ ในปัจจุบัน สรุปได้ว่า การจดจำพุทธรูปที่มีอยู่ในบทสวดมนต์นั้น ๆ นั่นคือ จุดสุดยอดของประโยชน์จากการเจริญมนต์

คำสำคัญ : การสวดมนต์พระปริตร / ทำนองสรภัญญะ / การสวดมนต์ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้เบื้องต้น

Abstract

The objectives of research are to study the meaning and the significance of reinforcement of the praying or entreating in Buddhism; in addition, to learn the development of chanting, as well as presenting the models of chanting in accordance with the Theravada Buddhism.

The findings have disclosed that chanting, entreating or reciting a Buddhist prayer, called the Holy stanzas (Buddhist protective chants) are to bring the Buddha's words pronouncing by 5 methods; namely, uttering in mind, enchanting silently or loudly in one's mind, soft toning with muttering mouth, loud enchanting less than 10 meters loud and chanting louder than 10 meters. There are 2 methods of chanting models; explicitly, normal tone for chanting, and intoning rhythmic chanting. For the normal toning, there are 4 types of ceremonial chantings: the Morning – Evening chanting, the auspicious chanting, and the chanting in misfortune time. In particular, the normal chanting in the ritual ceremony is classified into 2 types; that is - the Morning – Evening chanting. For the auspicious chanting, there are many types classified into the ceremonial objectives. The chanting aiming at the advancement is the entreating for many objectives, such as chanting for the newly – constructed houses for prosperity permanently. Mainly, the weak points of most houses are worried about houses being caught fire; therefore, the “Vattaga Sutra” prayer would be additionally entreated. The birthday ceremony would pray for the lone life with the Dharmmacakkappawattana Sutra for the advancement of Buddhism. The weak points of ages, being frightened by the ending of ages, would be appended by the “Pochongka Sutra”. For the wedding ceremony, the weak points of the ancient women were the “Delivering a child” would be straightforwardly added by “Augkulimara Paritta” for the reinforcement into the “Giving birth” time. For other ceremonies, many Sutra or Paritta are mainly entreated by these objectives. However, the mentioned misfortune ceremonies are aimed at the overwhelm or devastation, entreating on the funeral chanting (soiled or loathsome as dirt); under the consideration that Lord Buddha's Mother had passed away reincarnated on the “Dusit Heavenly Floor”. In Conclusion, the commemoration or remembrance on “Buddha Dharma” contained into each prayer are the utmost points of advantages from chanting or entreating.

Keywords: Chanting of Paritta / Rhythm of Intoning / Chanting Models in Theravada

บทนำ

การสวดมนต์ทำวัตรมีประโยชน์ที่เป็นทั้งบุญกุศลกิจวัตรและการศึกษา การสวดมนต์นี้ไม่มีพุทธบัญญัติโดยเฉพาะ แต่เป็นสาวกจริยาพระอาจารย์หลายท่านได้รวบรวมเป็น “วัตร” บัญญัติรูปแบบเอาไว้ ถ้าทำได้จะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง แต่ไม่ทำไม่สวดก็ไม่มีโทษทางวินัย แต่จะไม่ได้กุศลจากการสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย แต่มีโทษทางสังคมในหมู่สงฆ์ เพราะขาดกิจวัตรคือการร่วมสมัครสมานสามัคคีของหมู่คณะในอารามที่ตนอาศัย การสวดมนต์ในเวลาเย็น เป็นการเข้าเฝ้าพระพุทธองค์โดยปริยายก็จะได้ฟังธรรมะจากพระโอษฐ์ที่ตรัสไว้ในบทสวดมนต์นั้น วัตร ๑๐ ประการ เมื่อตรวจดูข้อปฏิบัติทั้ง ๑๐ นั้นแล้วได้เห็นความฉลาดของครูบาอาจารย์แต่เก่าก่อน นำมาสั่งสอนอนุชนที่เป็นศิษยานุศิษย์ แต่โบราณจารย์หยิบข้อวัตรเหล่านี้มาจากคัมภีร์มหาขันธ์ ในวินัย มหาวรรคเล่มที่ ๔ แทบทั้งหมด

การสวดมนต์ มีรูปแบบในการสวดต่างกันคือ เวลาเจ็บป่วยพระพุทธองค์ทรงเทศนาโผฌงค์สูตรให้ฟัง แม้พระเถระเช่นพระมหาจุนทะก็วิสันหาโผฌงค์สูตรถวายให้พระพุทธองค์ทรงสดับฟังด้วยความศรัทธาของพุทธมนต์ พระพุทธองค์และพระเถระเหล่านั้นฟังแล้วได้หายจากโรคนั้น ตามเรื่องการฟังโผฌงค์สูตรในคิลานวรรค บุคคลที่ได้หายจากพระอาพาธด้วยการฟังโผฌงค์ก็คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระมหากัสสปะ พระมหาโมคคัลลานะ พระกิริमानเถระ และมหาจุนทะ ทั้งยังมี วัฏฏกปริตร บทสวดที่ห้ามไฟป่าได้ บทสวดมนต์ ทั้ง ๑๒ บทนี้ จะได้เสนอสาระสำคัญและเวลาที่เกิดต่อไป แต่ก็อย่าเพิ่งเข้าใจว่าบทสวดมนต์ใช้รักษาโรคแทนยาหรือใช้ดับไฟแทนน้ำ แต่ได้แสดงอำนาจของพุทธมนต์ให้เห็นประจักษ์จริง ตัวอย่างการฟังมหาจุนทะโผฌงค์สูตรปาฐะ แล้วหายจากพระอาพาธคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามเนื้อความในมหาจุนทโผฌงค์นั้น

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยตั้งประเด็นปัญหาเพื่อมุ่งหาคำตอบในเรื่องของ การสวดมนต์ในครั้งพุทธกาล ความแตกต่างของรูปแบบการสวดมนต์ครั้งอดีตกับปัจจุบัน บทสวดมนต์บทใดที่ใช้สวดกันมาแต่ครั้งอดีต อีกทั้งข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ในการสวดมนต์ของพุทธศาสนาเถรวาท

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเน้นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ ขอบเขตความรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาข้างต้น ของคุณภิญโญพนธ์นี้ การวิเคราะห์ วิจัย จึงมุ่งประสงค์จะวิจัยเฉพาะหน่วยวิจัย (Research Units) ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์เท่านั้น ประกอบด้วย การแบ่งขอบเขตการศึกษา วิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา ที่ต้องการวิเคราะห์วิจัย

ด้านความนำ เรื่องที่จะเสนอบทสวดมนต์ใน ๑๒ ตำนาน งานมงคลจัดขึ้นเพื่อความเจริญรุ่งเรือง งานอวมงคลจัดขึ้นเพื่อเป็นการให้กำลังใจ งานพิธีจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการงานในทางศาสนา ด้านเนื้อหา รูปแบบการจัดบทสวดมนต์ของพุทธศาสนาเถรวาท ด้านรูปแบบการจัดการของเรื่องที่จะมีการสวดมนต์ทั่วไป รวมทั้งรูปแบบเฉพาะแต่ละเรื่องที่เกิดขึ้น

ขอบเขตการวิจัยเชิงคุณภาพ

วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงอาศัยเฉพาะด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านความเป็นมาของการสวดมนต์ ๒. รูปแบบลักษณะการสวดมนต์ ๓. การอธิบายรูปแบบวิธี

สวคมนต์ ๔. วิเคราะห์ประโยชน์ของการสวคมนต์ โดยอาศัยข้อมูลจากพระไตรปิฎก พุทธศาสนาเถรวาท ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, คัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสเถระ รัตนาลงการ สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ฯลฯ

บททวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้เบื้องต้น ดังนี้

๑. สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ได้กล่าวถึงรูปแบบการสวคมนต์ไว้ในหนังสือชื่อ ตำนานพระปริตร ขอนามาสอนในเรื่องต้นที่เกี่ยวข้องบางส่วนว่าการสวคมนต์คือการสวคมนต์หรือการเจริญพระพุทธรูป หรือพระปริตร มีรูปแบบในการปฏิบัติในการสวคมนต์พระสูตร คือสวคมนต์ไม่อ่อนวอนขอสิ่งใดจาก พระรัตนตรัยอย่างหนึ่ง การสวคมนต์นี้ผู้สวดตั้งใจให้เป็นสมาธิสวคมนต์พระสูตรนั้น ๆ เหมือนอ่านหนังสือ ธรรม สิ่งใดจะเกิดจะดับก็แล้วแต่เหตุปัจจัย ใน ๑๒ ตำนานมีเพียงมงคลสูตรเพียงสูตรเดียว (บทคัดหรือ บทชาดพระสูตร) มีบทลงท้ายด้วยคำว่า เสา เช่น มังคลันตัมภณาม เสา ตามชุมนุมสวคมนต์ฉบับหลวงคำลงท้าย ว่า เสา และ เหา นี้ปัจจุบันใช้ปะปนกัน ในอรรถว่าอ่อนวอนขออานุภาพพระปริตรคุ้มครองและขอความสวัสดิ แก่ผู้สวดและระบูกามรสวคมนต์ดังกล่าวแก่ตนและบุคคลอันเป็นที่รัก

๒. พระราชวรมุนี (ประยูร ธรรมจิตโต) (สมณศักดิ์ ในขณะนั้น ปัจจุบันเป็น พระพรหมบัณฑิต) ได้กล่าวประโยชน์ของการสวคมนต์ว่ามีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยยกบาลีบทหนึ่งว่า ปฎิรูป เทสวาโส... เอตมมุงคลมุตตม มุตตม แปลว่าการอยู่ในประเทศหรือสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นอุดมมงคล และได้อธิบายพระบาลีในมงคลสูตรนั้น ซึ่งเป็นบทสวคมนต์ที่สำคัญที่สุดบทหนึ่งเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในการเจริญพระพุทธรูปว่า ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม การประชุมสัมมนาครั้งนี้ อาจเป็นนิมิตรหมาย อันดีที่แสดงว่าองค์กรศาสนาได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม และถือเป็นประเด็นเร่งด่วน ที่ต้องรวมพลังกันจัดการ แท้ที่จริง สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ใกล้ชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็สิ่งแวดล้อมตาม ธรรมชาติเช่น ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่นชุมชน อาคารยานพาหนะก็ตาม ถ้ามนุษย์เลือก ใช้วิธีที่ถูกต้อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมคงไม่เกิดขึ้น เนื่องจากศาสนาเป็นวิถีชีวิตอันหนึ่ง เราจะใช้เป็นวิถีของ การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ ถ้าสอนให้ทุกคนเข้าถึงแก่นศาสนาและรับมาปฏิบัติพระพุทธรูปเจ้าตรัสเกี่ยวกับ ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า “ปฏิรูปเทสวาโส.. เอตมมุงคลมุตตม” การอยู่ในประเทศหรือสิ่งแวดล้อม อันเหมาะสม เป็นอุดมมงคล การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยพัฒนาชีวิตให้มีธรรม เมื่อมนุษย์มีธรรม สิ่งแวดล้อมก็จะพัฒนาตาม แต่ถ้ามาอยู่อย่างไม่มีธรรมก็จะรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ได้และจะทำลายสิ่งแวดล้อม ที่เรามาพูดถึงสิ่งแวดล้อมของโลก ไม่ใช่เพราะห่วงใยโลกคือแผ่นดิน(โอกาสโลก)โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ เราจะ ไปช่วยแก้ไขปรับปรุงอย่างไรหรือไม่ โลกไม่สนใจ นักวิทยาศาสตร์ประเมินว่า โลกคือแผ่นดินนี้ ยังคงอยู่ต่อ ไปนี้ไม่น้อยกว่าหมื่นล้านปี แต่ถ้าเราจัดการสิ่งแวดล้อมของโลกโดยไม่ถูกต้อง สัตว์โลกรวมทั้งมนุษย์จะอยู่ ไม่ได้เราไม่ต้องไปคิดเปลี่ยนแปลงแผ่นดินเพื่อให้แผ่นดินโลกอยู่รอด แผ่นดินโลกนี้อยู่รอดอีกนาน แต่อาจอยู่รอด โดยไม่มีมนุษย์และสัตว์อื่น

๓. ฉันทชา จันทร์เจ้าฉาย ได้กล่าวถึงเรื่องรูปแบบการสวคมนต์ให้ไว้ว่า หนังสือสวดชาตินี้ ดึกว่า รอชาติหน้า พิมพ์มากกว่าแสนเล่ม ซึ่งแสดงรูปแบบหรือวิธีสวดว่า สวดเลยในชาตินี้ ไม่ต้องผลัดไป ในงวดหน้า หรือชาติหน้า เธอกล่าวไว้ เมื่อกลางปี ๒๕๕๕ เมื่อเฉลิมฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่ง

การตรัสรู้ธรรม ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างล้นหลามจากสาธุชน รวมถึงบุคคลที่ไม่เคยเห็นความสำคัญของการสวดมนต์มาก่อน กลายเป็นกระแสความขุ่นเย็นทั่วทั้งแผ่นดิน และด้วยกระแสปากต่อปากจากผู้ที่ลงมือปฏิบัติจริงพบว่า “การสวดมนต์ไหว้พระ ฟังธรรม เป็นสิ่งที่ได้รับความสุขในทันที ก่อพลังแห่งสติ สมาธิ ปัญญา และมีอานิสงส์ (ในที่นี้หมายถึงพลังความสำเร็จที่เกิดจากรูปแบบวิถีกาลเวลาในการสวดมนต์) มีจำนวนผู้ประสบความสำเร็จมีความสุขมากมายเหลือคณานับ ที่เกิดขึ้นในชาตินี้ เป็นอริยทรัพย์ที่จะติดตัวไปทุกชาติทุกภพ”

๔. พระครูโกศลวิริยกิจ ได้กล่าวถึงความยิ่งใหญ่ของการสวดมนต์การปฏิบัติบูชา หนังสือทำวัตรสวดมนต์ จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา เป็นธรรมทานและสืบทอดพระพุทธศาสนา มีพลังเสริมส่งความเจริญรุ่งเรือง มีอานิสงส์เป็นนักปราชญ์ เพื่อเจริญกรรมฐานวิปัสสนา พัฒนาจิตใจ ให้มีความสงบ สุขกายสุขใจ มีปัญญาพิจารณาปัญหาชีวิต ฝ่าฝืนความสงบสุขของชีวิต อบรมขัดเกลาจิตใจ ให้สะอาด สว่างสงบ มีสติความระลึกได้ สัมผัสปัญญาตัวอยู่เสมอว่า ทำผิด ทำถูก ทำสิ่งใดที่ผิดต้องแก้ไข เพื่อให้ถูกทางศีลธรรม แล้วจะมีความสุขที่แท้จริง ไม่ผิดหวังในชีวิต เพราะมีธรรมที่เกิดจากตนเอง ทำได้ดังนี้ ย่อมเป็นปฏิบัติบูชาโดยใช้นิตยวิธีเป็นจุดนำจัดเป็นยอดของการบูชาตามความมุ่งหมายในการสวดมนต์ไหว้พระ ก่อให้เกิดผลเป็นการปฏิบัติบูชา อันเป็นยอดของการบูชาที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ

๕. คณะกรรมการวัดกุฎีตัดตาราม ได้กล่าวถึง การสวดมนต์ไหว้พระของวัดกุฎีตัดตาราม ตามแบบของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต จังหวัดสกลนคร การสวดมนต์ไหว้พระตามแบบวัดกุฎีตัดตาราม มีความคิดเห็นตามสาขายมนตร์ กับ สัมโพชฌงค์ ที่กล่าวถึงเจตนารมณ์ของการสวดมนต์ไหว้พระว่า เรื่องนี้ได้ยินมาแล้วแต่โบราณกาล แม้ในศาสนาพราหมณ์ ก็ได้ยินมีการสวดมนต์ ตามที่เรียกในศาสนานั้นว่า สาขายมนตร์ หรือ ร่ายมนตร์ เพื่อทรงจำพระเวทบ้าง เพื่อสริมงคลบ้าง เพื่อเป็นมนต์ขลังตามอาถรรพเวทบ้าง ในทางพระพุทธศาสนาก็มีการสาขายมนตร์เช่นเดียวกัน ในขั้นต้นฟังเพียงการสาขาย เพื่อการทรงจำหลักคำสอนที่เป็นพระพุทธรวณะเท่านั้น เมื่อชาวบ้านได้ยินพระสงฆ์สาขายก็พากันอนุโมทนา และได้ถือกันว่าการได้ยินหรือได้ฟังพระสงฆ์สาขายมนต์คือพุทธรวณะเช่นนั้นเป็นสิริมงคล ประโยชน์ในการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนา มีมากถึง ๓ อย่างด้วยกัน คือ

- (๑) เป็นปริตรป้องกันเหตุเภทภัยต่าง ๆ
- (๒) เป็นการทรงจำคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
- (๓) เป็นจิตภาวนาในการปฏิบัติกรรมฐานอบรมจิตใจของตน เป็นทั้งสมณะและวิปัสสนา

๖. กมล กาญจนสิทธิ์ ได้ศึกษา “ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอานาปานสติและสัมโพชฌงค์ พบว่าการสวดมนต์ก่อนการนำเครื่องล่อลง สามารถบำรุงร่างกายและจิตใจของนักบิณฑิให้ดีขึ้น จิตใจมีความสงบ ตั้งมั่น การควบคุมอารมณ์ได้ดี นักบิณฑิปฏิบัติร่วมกันดีขึ้น และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการบิณฑิในขณะนำเครื่องล่อลงได้ ด้วยจิตที่ภาวนาบทสวดมนต์แสดงถึงความไม่ประมาท มีสติสัมปชัญญะอยู่กับตัวตลอดเวลา และการสวดมนต์ทำให้เกิดความสุข ความพอใจในชีวิต ทำให้สุขภาพจิตดี และแก้ไขปัญหาทางจิตใจได้ ความรู้สึกเช่นนี้ แสดงออกถึงจิตใจที่สั่งสมอบรมมาถูกต้องตามรูปแบบแสดงถึงการมีสติสัมปชัญญะ

๗. พระมหาพิทักษ์ สิริทัตโต ได้ศึกษา “การวิเคราะห์คุณค่าและหลักคำสอนในการสวดมนต์ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทและการละหมาดในศาสนาอิสลาม” พบว่าเรื่องการวิเคราะห์มูลค่าและ

หลักคำสอนในการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับการละหมาดในศาสนาอิสลาม การสวดมนต์เป็นการท่องบทธรรม มีมาแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นการศึกษาข้อธรรมจากครูอาจารย์วิธีหนึ่งที่เรียกว่า มุขปาฐะ คือครูเป็นผู้บอกพระพุทธรวณะที่จำมา ศิษย์จำต่อจากครู เป็นการให้การศึกษาธรรมวินัย เมื่อครูเห็นว่าจำได้แล้ว ก็จะบอกบทใหม่ให้ท่องจำต่อไป การเรียนแบบมุขปาฐะเช่นนี้เอง ต่อมาได้กลายเป็นที่มาของการสวดมนต์ พระพุทธรวณะนั้นเรียกสั้น ๆ ว่ามนต์ การเรียนมนต์เรียกว่าการสวดมนต์ กิจนี้เป็นกิจที่ทำบ่อย ๆ มีเวลาทำลงตัวแน่ชัด จึงเป็นกิจวัตรเรียกว่า การทำวัตรสวดมนต์จุดประสงค์ของการสวดมนต์นั้นมี ๒ ประการ คือ

๑. เพื่อเป็นการเรียนการสอนธรรมวินัย กล่าวคือที่ว่าการสวดมนต์เพื่อรักษาพระพุทธศาสนานั้นหมายถึง เป็นการสวดเพื่อท่องจำพระธรรม หรือบททวนพิจารณาธรรมที่ตนได้ศึกษาและปฏิบัติมา เพราะขณะเมื่อเราตั้งใจจดจ่ออยู่ในเนื้อหาและความหมายของบทสวดมนต์ ขณะนั้นจิตจะตั้งมั่นเป็นสมาธิภาวนา เพราะเวลาสวดมนต์จะมีสมาธิ จะมีความรู้สึกตัวมีสติสัมปชัญญะซาบซึ่งอยู่ในบทสวด

๒. การสวดมนต์เพื่อคุ้มครองป้องกัน เรียกว่า “สวดพระปริตร” หมายถึง การสวดมนต์ที่มีพลังคุ้มกันอันตรายต่าง ๆ โดยเชื่อว่าพุทธมนต์ที่สวดนั้นมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์

๘. ความรู้เรื่องบทสวดมนต์ของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า ปริตร บทสวดมนต์ที่ว่า ปริตรหรือพระปริตรนั้นหมายความว่า บทสวดปกป้องคุ้มครอง ส่วนคำว่าราชปริตต์ แปลว่าบทปกป้องคุ้มครองพระราชก็ได้ แปลว่าบทปกป้องคุ้มครองที่สำคัญก็ได้ในสมัยโบราณพระมหากษัตริย์ทรงนิมนต์พระสงฆ์ไปสวดในพระบรมมหาราชวังเสมอ ต่อมาจึงมีอำมาตย์ราชบริพารและประชาชนทั่วไปนิมนต์พระสงฆ์ไปสวดที่บ้านของตน บทสวดมนต์สิบสองตำนานเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มหาราชปริตต์ หมายถึงราชปริตต์ชุดใหญ่

คำว่าปริตต์ เป็นคำเต็มในภาษาบาลี ซึ่งอาจตัดให้สั้นเหลือเพียง ปริตร ก็ได้ ส่วนคำว่า ปริตร มีรูปมาจากภาษาสันสกฤตที่ว่า ปริตรา หมายถึงป้องกัน ปกป้อง คุ้มครอง เช่นกันเพียงแต่แยกศัพท์ ปริ = โดยรอบ ทั่วไป + ตราณ = ปกป้อง ด้านทาน รวมแปลว่า ปกป้องหรือคุ้มครองรอบด้าน

ความหมายของคำว่าตำนาน บทสวดมนต์ที่เรียกว่า เจ็ดตำนานบ้าง สิบสองตำนานบ้าง อาจแปลได้ว่าเรื่องเล่าขานเป็นตำนานสืบมาเจ็ดเรื่อง หรือสิบสองเรื่องแล้วแต่กรณี แต่ที่น่าคิดคือผู้แต่งหนังสืออธิบายบทสวดมนต์ที่ชื่อว่า “สารัตถะสมุจจัย” เป็นภาษาบาลี อธิบายบทสวดมนต์ในภคววาร ๒๒ เรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๑๕

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อรรถกถา และหนังสือพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค เป็นต้น และจากหนังสือ ตำราวิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น พุทธธรรม, วิมุติมรรค เป็นต้น

๒. ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาในเรื่องและตีความข้อมูลที่ได้รวบรวมมาวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นถึงคุณค่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ที่ชัดเจน ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และ การสังเคราะห์ปัจจัยธรรมต่าง ๆ

๓. ทำการจำแนกและจัดระบบข้อมูลเพื่อให้เข้าใจถึงความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ จากทัศนะของวรรณกรรมที่นำมาวิจัย (Literature's Category) การวิเคราะห์ข้อมูลในความหมายนี้ จึงเป็นการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล หาแบบแผน ความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ภายใต้บริบททางพระพุทธศาสนาเถรวาท และทำความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา

ผลการวิจัย

บุคคลที่สวดมนต์ประจำพบว่าได้รับผลคืออย่างยิ่ง ไม่มีผลเสียในเนื้อหา พึงสังวรก็แต่เพียงว่า ถ้าเวลาที่ปฏิบัติถึงทางบรรลุนิพพาน ก็ต้องวางทุกสิ่ง และอย่ายึดติดใน พิธีกรรมมากเกินไป จะทำให้เป็น สิ้นผลปรมาสาได้ การใช้บทสวดมนต์ต้องใช้ในทางสร้างสรรค์เพิ่มพูนให้เกิดพลังความดีงาม ให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์และความสำคัญ ไม่ใช่เน้นนอกกลุ่มนอกทาง เช่นเพื่อการอยู่ยงคงกระพันชาตรี ทุกสิ่งย่อมเป็นไปตาม ผลของบุญกรรม-บาปกรรม ไม่ใช่เป็นเครื่องมือทำคุณไสย หรือเครื่องครัดพิธีกรรมเกินไป

ผลดีแห่งการสวดมนต์นั้นก่อให้เกิดเมตตาจิตมุ่งประโยชน์แก่ผู้อื่น จิตเกิดสมาธิเพราะมุ่งเฉพาะ หัวข้อธรรมแต่ละคำ แต่ละบทสวด มีพลาณาภาพมาก สามารถคุ้มครองผู้สวด ป้องกันตนเองได้ เพื่อรักษา ความไม่เบียดเบียน ความอยู่เป็นสุขแก่ตนเองและเพื่อขจัดภัยพิบัติต่าง ๆ จิตย่อมเกิดสมาธิแน่นเพราะ มุ่งแต่บทสวดนั้น ๆ การสวดมนต์ทำให้อ่อนหลับเป็นสุข เป็นที่รักของมนุษย์และอมมนุษย์ เทพพิทักษ์รักษา ทำให้เกิดสิริมงคล พุทรมนต์จะป้องกันภัยจากอสรพิษและสัตว์ร้ายอื่น ๆ ได้ อีกทั้งยังทำให้มีสุขภาพดี มีอายุยืน รอดพ้นจากอุปสรรค ภัยอันตรายทั้งปวง ทำให้ชีวิตประสบชัยชนะและมีความสุขสวัสดิ์ ก่อให้เกิด บุญกุศล จิตตั้งมั่นในคุณของพระรัตนตรัยเพิ่มความมั่นคงแก่พระพุทธศาสนา กรณีการสวดมนต์เป็น หมู่คณะ ทำให้เกิดสามัคคี พร้อมเพรียงทางกายและวาจา

นอกจากนี้ มนุษย์ทุกคนแสวงหาวิธีการที่จะทำให้จิตใจมีสภาพมั่นคงด้วยวิธีแตกต่างกัน ศาสนา เป็นหลักยึดเหนี่ยวแล้ว ยังมีการเสริมสร้างพลังใจโดยอาศัยการสวดมนต์ สาธยายบทพระปริตรหรือ พุทรมนต์บทต่าง ๆ อันจะทำให้มีความมั่นคงในจิตใจ มีกำลังพลังใจในการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

การสวดมนต์ถือว่าได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า กล่าวคือ ในขณะที่เรากำลังสวดมนต์อยู่นั้น เราย่อมเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ผู้สวดมนต์เป็นนิศย์ ย่อมได้อานิสงส์อเนกประการ กล่าวคือ ย่อมประสบความสำเร็จ มีความเจริญรุ่งเรือง ประสบชัยชนะ รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง สุขภาพจิตดี ทำให้มีอายุยืนยาว อีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ดังนั้น การสวดต้องสวดทุกวัน ทุกเวลา ไม่ปล่อยให้จิตใจว่าง จึงจะประสบผลตามที่ต้องการ ทุกประการ การสวดมนต์มีผลดีนานาประการ นั่นคือ ช่วยรักษาพุทธพจน์ ลดมานะทิฎฐิ เกิดปีติในใจ คลายความกำหนัด ขจัดความทุกข์ เกิดสุขสมหวัง นั่งก็สุข นอนก็สุข เดินก็สุข เทวดาคู่คุ้มครอง ภัยทั้งผอง ไม่มาราวี กล่าวอีกนัยหนึ่ง จิตเกิดความมานะพยายาม มีความอดทน รู้จักสำรวมระวัง กำจัดความเกียจคร้าน เกิดความจำดี แม่นยำ ไม่ลืมหืมง่าย ทั้งไม่หวั่นไหวในสิ่งที่น่ากลัว แก้อารมณ์ฉุนเฉียวได้ จิตใจจึงเข้มแข็ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การสวดมนต์ก่อให้เกิดผลานุภาพแห่งพระพุทธรูปเหล่านี้ย่อมปรากฏชัดเจน ทำให้จดจำธรรมะในบทสวดมนต์ต่าง ๆ ได้เช่นในมงคลสูตร พุทธานุภาพบำบัดปิดเป่าอุปีทวันตราย ๓ ประการคือ ทุกข์ภัยและโรคร้ายทั้งปวง ขณะเดียวกันก็เพิ่มพูนสรรพสมบัติแก่ผู้เจริญพระพุทธรูป จึงเป็นการพัฒนาจิตใจของสิ่งมีชีวิตให้สูงขึ้นจากภาวะปกติ อาทิ จิตของค่างควาในอดีตชาติของพระภัททวัคคีย์ที่จิตเปลี่ยนภาวะจากจิตของค่างควาในระดับเคร่งจัน ทำให้ภาวะให้สูงขึ้น นั่นคือ ยอดแห่งยอดของผลดีจากการเจริญพระพุทธรูปที่เห็นได้ในปัจจุบัน

ตัวอย่างที่เห็นได้จากเอกสารบทสวดมนต์ โฆษณังคปริตร กล่าวคือ ระดับบุคคลผู้สูงสุด คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสดับโฆษณังคสูตรจากพระจุนทะ ทรงหายจากเป็นไข้หนัก และพระอัครสาวกคือพระสารีบุตรเคยสวดโฆษณังคให้พระสาวกองค์อื่น ๆ ฟังและพระอรหันต์สาวกอื่น ๆ คือ พระมหากัสสปะ พระมหาโมคคัลลานะ พระจุนทะ ได้ฟังโฆษณังคกันทีเดียวกันนั้นจากพระพุทธรูป ก็หายจากการอาพาธเป็นไข้หนักเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้

จากเอกสารหนังสือชื่อ สวดมนต์ ๕ นาทีของ อ.ชาติชาย พุทธคุณ พ.ศ. ๒๕๕๗ หน้า ๑๕ คุณยายของ วันหนึ่ง พระเถระและคุณยายพากันสัตยุจรไปทำธุระทางเรือ ไม่ได้เตรียมเสบียงเดินทางไปด้วย พอถึงเวลาเพล ได้สวดมนต์ ข้าวและกับข้าวมาเอง เลี้ยงพระได้หลายองค์ เรื่องนี้ในหนังสือเล่มนี้ในหน้าที่ ๑๒ ถึงหน้า ๑๕ พระธรรมสิงหบุราจารย์ (หลวงพ่อจรัญ จูตธัมโม) วัดอัมพวัน จ.สิงห์บุรี ก็รับรองไว้ด้วย พระเดชพระคุณได้สรุปอานิสงส์การสวดมนต์ว่ามี ๔ ประการคือ

๑. ลูกหลานจะมีระเบียบวินัยที่ดี
๒. ลูกหลานจะไม่เถียง จะเคารพเชื่อฟังพ่อแม่เขาจะรู้ว่าเขาเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ จะวางตัวได้เหมาะสม
๓. เมื่อเจริญวัยเป็นหนุ่มเป็นสาว จะเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ
๔. ผู้ที่สวดและปฏิบัติเป็นประจำ จะเจริญรุ่งเรือง วัฒนาสถาพร จะร่ำรวย จะสวยงาม จะมีปัญญาดี

จะสมประสงค์ในสิ่งดีงามตลอดไปทุกประการ

อนึ่ง ในหนังสือเล่มนี้ หน้า ๓๑ ได้เล่าถึงนายผล ได้ทำคุณไสยแก่ท่านเจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) แต่ไม่สำเร็จ ตอนหลังไปถามว่าทำไมพระคุณท่านไม่เป็นอะไร ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้บอกแก่นายผลว่า “มีเพียงก่อนที่ท่านจะนอนเท่านั้น ท่านจะสวดมนต์ด้วยคำว่า “พุทธัง สรรณัง คัจฉามิ ชัมมัง สรรณัง คัจฉามิ สงฺฆัง สรรณัง คัจฉามิ” แล้วแผ่กุศลแก่สัตว์ทั้งหลายว่า “จงอย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย” ต่อมานายผลดังกล่าวได้ยอมเป็นมิตรตลอดมา อานิสงส์จาก บท พาหุงสหัส ฯ ข้อที่ ๖ ว่า

สจฺจํ วิหยา มตฺสจฺจกฺวาทเกตุ วาทาภิโรปิทมณํ อติอันธมฺมุตํ ปญฺญาปทีปชฺลิตอ ชิตฺวา มุนินโท
ตันเตชสา ภวตุ เต ชยมังคลานิ

การสวดพุทธรูปบทพาหุงฯกล่าวถึงชัยชนะของพระพุทธเจ้า วิจัยนี้เสนอเฉพาะบทสวดมนต์ที่ ๖ กล่าวถึงพระพุทธรูปทรงมีชัยชนะต่ออัสถกนิครนถ์ ด้วยพระปัญญาคูณ เรื่องมีอยู่ว่า สัจจนิครนถ์

ถือว่าตนฉลาดกว่าใคร ๆ ในโลกเพราะได้เรียนวาทศิลป์จากพ่อแม่ถึง ๑๐๐๐ วาทะทำให้สามารถกล่าวโต้ตอบ ปัญหากับคนทั่วไป จนใคร ๆ ไม่อาจปะทะฝีปากด้วย ต่อมาสังกตนิครนถ์ขอทำประลองโต้วาทศิลป์กับ พระพุทธองค์ได้สนทนากลุ่มปัญหา (เรื่อง อนัตตา) มากมาย พระพุทธองค์ทรงทวย(ตอบ) ปัญหาของเขาได้หมดด้วยพระปัญญาบารมี เฉพาะมนต์บทที่ ๖ นี้จึงมีอนุภาพในการเอาชนะการตอบโต้คำถาม ด้วยวิธีใช้ เหตุผลที่ชัดเจนมากกว่าหากล้างคำถามของผู้ถาม ใช้สวดภาวนาก่อนขึ้นเวทีปราศรัย ทำให้เวลาพูดจะมีคน เชื่อถือ เจริญสิ่งใดจักสำเร็จสมดังประสงค์ และทำให้มีปัญญานในการแก้ปัญหา ขณะคู่ต่อสู้ในเรื่องวาทศิลป์

สรุปท้ายบท

การสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็นเป็นข้อที่ได้ประโยชน์ที่เป็นทั้งบุญกุศลกิจวัตรและการศึกษา เป็นข้อที่ควรศึกษาต่อไป คือ

๑. เป็นการคอยรับพระมาโปรด การสวดมนต์ทำวัตรเช้า ที่ว่ารอพระมาโปรดนั้น เพราะพุททกิจ ของพระพุทธองค์ที่ว่า ปจโจเส ว คเต กาลे ภพพาภพเพ วิโลกนั ตอนเช้าตรู่พระพุทธองค์ทรงตรวจดู สัตว์โลก พุทธบริษัทที่ตื่นขึ้นมาปฏิบัติธรรมยามเช้า หากบุญญาบารมีแก่กล้า พระพุทธองค์ก็จะทรงแผ่ พระบารมีมาโปรด คั้งนั้นการตื่นเช้าสวดมนต์จึงเป็นการตื่นมารอพระมาโปรด

การสวดมนต์นี้ไม่มีพุทธบัญญัติโดยเฉพาะ แต่เป็นสาวกจริยาพระอาจารย์หลายท่านได้รวบรวม เป็น “วัตร” บัญญัติรูปแบบเอาไว้ ถ้าทำได้จะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง แต่ไม่ทำไม่สวดก็ไม่มีความโทษทางวินัย แต่จะไม่ได้กุศลจากการสรรเสริญคุณพระรัตนตรัยมีโทษทางสังคมในหมู่สงฆ์ เพราะขาดกิจวัตรคือ การร่วมสมัครสมานสามัคคีของหมู่คณะในอารามที่ตนอาศัย

เพราะมีข้อบัญญัติจึงไม่มีรูปแบบการสวดที่แน่นอนแล้วแต่สำนักใดอารามใดจะตั้งกฎกติกา เพื่อสวดอย่างนั้นอย่างนี้ขึ้น อย่างไรก็ดี การสวดมนต์ในนิกายเถรวาท เรามีสำนักปฏิบัติมากมาย เพื่อ การศึกษาจึงขอเลือกสำนักที่เก่าแก่วิธีที่ปฏิบัติมาช้านานเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปซึ่งจะเสนอต่อไปข้างหน้า

๒. ส่วนภาคเย็นที่เป็นพุททกิจคือ สายณฺเห ธรรมเทศนั ตอนเย็นพระพุทธองค์แสดงธรรมโปรด พระสงฆ์ การสวดมนต์ในเวลาเย็น เป็นการไปเข้าเฝ้าโดยปริยาย ก็จะได้ฟังธรรมะจากพระโอษฐ์ที่ตรัสไว้ใน บทสวดมนต์นั้น

อันที่จริง บทสวดมนต์เช่นพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นต้น ก็คือพระธรรมเทศนานั้นเอง ผู้ที่ฟังภาษาบาลีเข้าใจ ก็จะรู้สึกไพเราะและทราบซึ่งเมื่อฟังพระสวดมนต์

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๓๕). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในพระบรมราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีสยามรัฐ. (๒๕๓๕). ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย. ในพระบรมราชูปถัมภ์

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระพุทธโฆสเถระ รัตนา, วิสุทธิมรรคฉบับสมบูรณ์. สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) แปลและ เรียบเรียง.

แผนกตำรา. (๒๕๔๓). พระธรรมปทัฏฐกถาแปล ๑-๘ ฉบับมหายานกุฎราชวิทยาลัย

ในพระบรมราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหายานกุฎราชวิทยาลัย.

พระสิริมังคลาจารย์. (๒๕๕๐). คณะกรรมการแผนกตำรามหายานกุฎราชวิทยาลัย, มงคลที่ปณี ภาค ๑.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหายานกุฎราชวิทยาลัย.

คณาจารย์สำนักพิมพ์เชียงใหม่. (๒๕๔๘). มนต์พิธิชาวพุทธ. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.

วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์. (๒๕๕๔). หนังสือสวดมนต์. กรุงเทพฯ: สัมปชัญญะ.

กรมศิลปากร. (๒๕๓๕). มลินทปัญญา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระวิสุทธิสมโพธิ. (๒๕๐๘). ชุมนุมสวดมนต์ฉบับหลวง. กรุงเทพฯ: ชรรคมบรรณาการ.

สมเด็จพระมหาธีรราชจารย์ (นิยม ฐานิสสร). (๒๕๕๕). ตำนานพระมหาปริตร. กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏโรงพิมพ์.

พระราชวรมุนี (ประยูร สัมมจิตโต.). (๒๕๔๐). หนังสือธรรมและสิ่งแวดลอม. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระกิตติวงศ์เวที. (๒๕๕๑). อุปสมบทวิธีวัดเบญจมบพิตร. กรุงเทพฯ: ต้นบุญ.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (๒๕๕๔). ความรู้เรื่องสวดมนต์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหายานกุฎราชวิทยาลัย.

พระธรรมสิงหนุราชจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ). (๒๕๕๕). อาณิสถ์การสวดพระพุทธรูป. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.

บริษัท เสริมดวง สหมิตรจำกัด. (๒๕๕๖). หนังสือสวดมนต์. กรุงเทพฯ: สยาม ไฮ คิว พรินติ้ง.

พระมหาทิว ฐานวโร รศ.ดร.. (๒๕๔๗). บทสวดมนต์ธรรม. กรุงเทพฯ: รัตนสุวรรณการพิมพ์.

เสถียรพงษ์ วรรณปก (ผศ.พิเศษ). (๒๕๔๒). สวดมนต์เจ็ดตำนานและบทสวดมนต์ไหว้พระ.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชนิด อยู่โพธิ. (๒๕๔๓). อาณาภาพพระปริตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ณิชชพันธ์

เจ้าฉาย. (๒๕๕๖). สวดวันนี้ ดีกว่ารอชาติหน้า. กรุงเทพฯ: ดี. เอ็ม. จี.

พระครูวิริยกิจโกศล. (๒๕๕๕). หนังสือไหว้พระวัดปรายคัมภีร์. สิงหบุรี.

กรรมการวัดกุฎีรัตตาราม. (๒๕๕๕). การสวดมนต์ไหว้พระ. สกลนคร.

คณะกรรมการวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ. (๒๕๔๗). พระเทพรัตนกวี ประธานกรรมการ. หนังสือสวดมนต์,

พิชญโลก : โปกัสมาสเตอร์ปริ้นต์.

อนุศาสนาจารย์ทหารบก. (๒๕๑๘). กรมยุทธศึกษาทหารบก. คู่มือกองอนุศาสนาจารย์ทหารบก.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก.

หอสมุดกลาง กองวิชาการ ๐๘.. (๒๕๓๘). ประเพณีพิธีมงคลสำคัญของไทย. กรุงเทพฯ: เจริญกิจ.

พระครูถิลาณสิทธิวัฒน์. (๒๕๕๖). พิธีการสวดนพเคราะห์. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วัดสุทัศนเทพวราราม. (๒๔๘๘). สำนักงานศาลาหลังพระอุโบสถ, ตำราสวดนพเคราะห์. กรุงเทพฯ:

ฉบับเขียนด้วยลายมือ.

เบญญาภา กุลศิริชัย. (๒๕๕๕). “การสวดมนต์กับการรักษาโรคซึมเศร้า”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์

มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คริสต์จักรประเทศไทย. วารสารแสดงกิจ (บุลเลติน) พ.ศ.๒๕๐๕.

สรุปคำบรรยายวิทยากร. (๒๕๕๗). งานสวดนพเคราะห์และภาณยักษ์, วัดราชบูรณะ อ.เมือง จ.พิษณุโลก.

ตุลาคม.